

Sygn. akt I UK 208/15

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 marca 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. akt III AUa [...],

I odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
II zasądza od M. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddział w K. 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem zwrotu
kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 4 marca 2014 r. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 września 2013 r. i przyznał M. K. prawo do emerytury od sierpnia 2013 r. Na skutek apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 20 stycznia 2015 r. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji i oddalił odwołanie wnioskodawcy.

W ocenie Sądu odwoławczego Sąd Okręgowy błędnie ustalił, że wnioskodawca w okresie od dnia 1 stycznia 1992 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. pracował w warunkach szczególnych przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń

elektroenergetycznych i ciepłych (dział II wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.). Zwrócił uwagę, że wnioskodawca w spornym okresie był zatrudniony jako tokarz, a prace tokarskie co do zasady nie są pracami w szczególnych warunkach. W ocenie Sądu przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony prace tokarskie wykonywał przez 2-3 godziny w ciągu dnia pracy (tocząc gwinty w metalowych rurach i wykonując kołnierze metalowe do rur). W pozostałym zakresie zajmował się remontami sieci ciepłowniczej, pomp i urządzeń grzewczych (prace te wykonywał, gdy nie miał pracy na tokarce). Ubezpieczony poza wymienionymi czynnościami zajmował się obsługą piły ramowej, przy ucinaniu rur, kształtowników, elementów stalowych, pasowaniu części do pomp i zaworów. Powyższe okoliczności skłoniły Sąd Apelacyjny do przyjęcia, że wnioskodawca wykonywał różne prace, w tym niektóre zaliczane do realizowanych w szczególnych warunkach. W konsekwencji uznał, że nie doszło do spełnienia warunku określonego w § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., a stanowiącego, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do wcześniejszej emerytury są okresy pracy, w których praca w szczególnych warunkach była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd odwoławczy przywołał pogląd orzeczniczy, zgodnie z którym przewidziane w art. 32 ustawy emerytalnej prawo do emerytury w niższym niż określony w art. 27 tej ustawy wieku jest ściśle powiązane z szybszą utratą zdolności do zarabkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególnych charakter pracy. Ostatecznie Sąd drugiej instancji konkludował, że nie jest dopuszczalne uwzględnienie do wymaganego stażu okresu zatrudnienia, w którym wnioskodawca realizował równolegle prace nie wymienione w załączniku A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (a które nie oddziaływały szkodliwie na jego organizm).

Skarga kasacyjna wnioskodawca wskazywała na naruszenie prawa materialnego, polegające na błędnej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w

szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (w związku z działem II wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia).

W ocenie skarżącego w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne polegające na wątpliwościach co do rodzaju kryteriów i reguł interpretacyjnych jakimi powinien kierować się sąd przy subsumpcji normy zawartej w poszczególnych pozycjach wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sytuacji, gdy pracownik podejmował różne czynności, spośród których część nie znajduje oparcia w literalnym brzmieniu wykazu, nawet jeśli były to czynności zwykle wykonywane przy tego rodzaju pracach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie doszło do ziszczenia się przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Zagadnienie prawne, na które powołuje się wnioskodawca, zostało już w orzecznictwie gruntownie i szeroko omówione. Ubezpieczony przedstawiając do oceny problem prawny nie pokusił się o prześledzenie wypowiedzi Sądu Najwyższego w analogicznych stanach faktycznych. W wyroku z dnia 18 marca 2014 r., II UK 392/13, LEX nr 1446450, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w judykaturze nie jest sporna niedopuszczalność uwzględniania przy ustaleniu okresów pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Zauważył jednak, że od tej reguły istnieją odstępstwa. Pierwsze z nich dotyczy sytuacji, kiedy inne równocześnie wykonywane prace stanowią integralną część (immanentną cechę) większej całości dającej się zakwalifikować pod określoną pozycję załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia z dnia 7 lutego 1983 r. (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 62/07, LEX nr 375653; dnia 5 maja 2009 r., I UK 4/09, oraz z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08 i powołane tam wcześniejsze orzecznictwo). Drugie odstępstwo dotyczy przypadków, kiedy czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter

incydentalny, krótkotrwały, uboczny (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 75 oraz z dnia 12 kwietnia 2012 r., II UK 233/11, OSNP 2013 nr 7-8, poz. 86).

Syntetycznie zagadnienie prawne podnoszone przez wnioskodawcę w skardze kasacyjnej przedstawił też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 290. Stwierdził, że nie podziela stanowiska, jakoby dopuszczalne było zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zatrudnienia wykonywanego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, warunkującego przyznanie prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, także innych obowiązków pracowniczych, wówczas gdy ich wykonywanie nie odbywało się w warunkach szkodliwego zatrudnienia. Oznacza to, że nie jest dozwolone uwzględnianie przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika.

Przymierzając przedstawione zapytywanie do niekwestionowanego sposobu świadczenia pracy przez wnioskodawcę okazuje się, że czynności tokarskie nie stanowiły integralnej części prac przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii cieplnej i elektrycznej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych. Nie były to też prace o charakterze incydentalnym, krótkotrwałym lub ubocznym.

Skarżący uzasadniając wystąpienie zagadnienia prawnego powołał się na rozbieżności w orzecznictwie. Analiza tych judykatów potwierdza jednak przedstawioną powyżej perspektywę ocenną. Sąd Apelacyjny w [...] w wyroku z dnia 9 maja 2014 r., III AUa 1936/13, LEX nr 1647804 stwierdził, że wykonywanie niektórych czynności poza kanałem remontowym immamentnie związanych z pracami podstawowymi realizowanymi w kanale, nie stoi na przeszkodzie uznaniu, że ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze świadczył pracę w warunkach szkodliwych (podobnie wypowiedział się Sąd Apelacyjny w [...] w wyroku z dnia 20 stycznia 2015 r., III AUa 628/14). Zapytywanie to w pełni koresponduje z poglądem

wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 290; jak również w wyrokach z dnia 5 grudnia 1997 r., II UKN 417/97, OSNAPIUS 1998 nr 21, poz. 638; i z dnia 21 listopada 2001 r., II UKN 598/00, OSNP 2003 nr 17, poz. 419. Przywołanie rozstrzygnięcia zawartego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2006 r., I UK 59/06, OSNP 2007 nr 17-18, poz. 259 jest nieadekwatne do stawianego problemu prawnego, gdyż sprawa dotyczyła prawa do emerytury z uwagi na pracę określoną w wykazie B (a nie wykazie A).

Reasumując, zagadnienie prawne podnoszone przez skarżącego nie przysparza niepewności interpretacyjnych, jest jednolicie rozumiane w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego, zostało też kompleksowo wyjaśnione, a przywołane w skardze kasacyjnej wyroki nie dają podstaw do przeciwnych wniosków. W rezultacie, biorąc pod uwagę funkcje stawiane skardze kasacyjnej, a przede wszystkim zdominowanie jej roli interesem publicznym, przejawiające się w przypadku przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. w dążeniu do wyjaśnienia nowych albo kontrowersyjnych instytucji prawnych, zrozumiałe staje się, że Sąd Najwyższy nie powinien przyjmować do rozpoznania skargi kasacyjnej poddającej pod rozwagę zagadnienie prawne, w sytuacji, gdy zostało ono w orzecznictwie wyczerpująco i jednolicie wyjaśnione. W takim przypadku zagadnienie prawne nie charakteryzuje się „istotnością”, czyli nie jest doniosłe dla praktyki stosowania prawa, jak również nie wpływa na rozwój określonych instytucji prawnych.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji, a kierując się regułą wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c., stosowaną w postępowaniu kasacyjnym z upoważnienia art. 398²¹ k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., zasądził od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego zwrot kosztów procesu w wysokości wskazanej w § 12 ust. 4 pkt 2 w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 z późn. zm.).

l.n